

Plan för ekonomisk styrning måltidsservice

Reglemente

Kommunala beslut som utöver kommunallag och andra författningar styr och reglerar kommunala verksamheter. Innefattar Nämndreglementen, Delegeringsordningar, Bolagsordningar, Ägardirektiv, Föreskrifter, Kommunala taxor och avgifter.

Policy

Anger principer och värdegrundsbaserat förhållningssätt och tjänar som vägledning inom det aktuella området.

Plan

Beskriver strategier för arbetet med utvecklingen av Värnamo som kommun, och utvecklingsarbete inom kommunens organisation.

Åtgärdsplan

Anger konkreta åtgärder, tidsramar och ansvar.

Riktlinje

Beskriver hur förvaltning bedriver den befintliga verksamheten, eller ett visst område, så att den bedrivs effektivt och med god kvalitet.

Fastställd av: Kommunfullmäktige

Datum: 2021-11-25, § 179

Dokumentet gäller från: 2022-01-01

Dokumentet gäller för: Kommunstyrelsen och kommunens nämnder och utskott

Dokumentansvarig: Förvaltningschef, Serviceförvaltningen

Inledning

Måltidsservice bildades den första januari 2015 genom en sammanslagning av kostorganisationerna på barn och utbildningsförvaltningen samt omsorgsförvaltningen.

Måltidsservice har uppdraget att producera måltider till barn, unga och äldre inom kommunens verksamhet. Utöver kommunala verksamheter tillhörande omsorgsförvaltningen och barn och utbildningsförvaltningen producerar även måltidsservice luncher till exempelvis seniorrestauranger samt enstaka föräldrakooperativ i privat regi.

Inom måltidsservice är 124 anställda (antal faktiska årsarbetare uppgår till 100,5) som årligen tillagar och serverar 2,4 miljoner portioner. Totalt innefattar måltidsservice 46 kök. Köken är tillagningskök med utskick, tillagningskök utan utskick, serveringskök och mottagningskök samt skolmatsalar och seniorrestauranger. Måltidsservice säljer måltider för 93 miljoner kronor per år (samtliga uppgifter från 2021).

Syfte

Denna plan syftar till att beskriva finansieringsmodell och ekonomisk styrning för kommunens måltidsservice. Planen ska utgöra ett stöd i utformningen av måltidsservice som en resultatenheter.

Värnamo kommuns mål

Planen ska vara ett hjälpmedel för måltidsservice att tillsammans med berörda förvaltningar använda tilldelade resurser på ett sådant sätt att måltidsservice, på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt, kan ge den kvalitet och uppfylla de mål som finns kring mat och måltider.

Plan för ekonomisk styrning måltidsservice

Finansieringsmodell

Måltidsservice utgör en resultatenheter och har därmed inget budgetanslag utöver anslag för prisjusteringar innevarande år. Kostnaderna ska finansieras via portionspriset.

Kompensation ges i budget för lönejusteringar, kapitaltjänstkostnader, prisökningar på livsmedel och större förändringar av lokalhyror.

Overheadkostnader för nämnd, förvaltningsledning och gemensam förvaltningsadministration finansieras genom budgetanslag och ingår därmed inte i portionspriset.

Kostnadsökningar som inte täcks genom ökning av kundernas budgetramar och som exempelvis beror på geografisk placering av verksamheter eller andra åtgärder som är kostnadsdrivande, ska i första hand motverkas genom dialog mellan parterna. Detta för att gemensamt diskutera möjligheterna till en mer kostnadseffektiv verksamhet.

Medel till satsningar och/ eller eventuella uppräknings av budgetramar, grundade på politiska beslut, läggs som regel till köpande förvaltningars budgetramar. Eventuella budgettillskott ska beslutas av kommunfullmäktige.

Årsrutin/process

Rutinen avseende köp och sälj av måltider kan beskrivas i nedanstående bild där processen startar med grundbeställning av antal portioner för nästkommande år och avslutas med uppföljning.

Figur 1, process avseende köp och sälj av måltider

Grundbeställning

En grundbeställning av portioner görs inför kommande budgetår så att portionspriser kan beräknas och kommuniceras med godtagbar framförhållning.

Grundbeställning från barn- och utbildningsförvaltningen specificerar årsbeställning per måltid och elev/vuxen i olika skolverksamheter.

Grundbeställning från omsorgsförvaltningen anger antal boendeplatser på särskilt boende för beräkning av hanteringskostnaden samt totalt antal luncher och kvällsmålsportioner till särskilt boende och för matdistribution.

Grundbeställningen ska utgå från en så realistisk bedömning som möjligt.

Beräkning av portionspris

Måltidspriserna, portionspriser, beräknas utifrån en självkostnads kalkyl som tar hänsyn till både direkta och indirekta kostnader inom måltidsservice. Samtliga kostnader som uppstår i måltidsservice fördelas och räknas med i måltidspriset. De kostnader som inte direkt kan hänföras till produktionen av måltider (indirekta kostnader) belastar priset enligt fördelningsnycklar, exempelvis kostnad för måltidschef, måltidsområdeschefer, måltidsplanerare, kostnader för systemstöd samt övrig administration.

Måltidspriserna för barn- och utbildningsförvaltningen respektive omsorgsförvaltningen beräknas utifrån en genomsnittlig kostnad för de kök som tillverkar måltider till respektive förvaltning. Utifrån grundbeställningen beräknas ett fast och ett rörligt pris per måltid som gäller för hela budgetåret.

Livsmedelsverket tar fram beräkningar om portionsstorlek för olika åldersgrupper, exempelvis hur mycket en elev förväntas äta i grundskola respektive gymnasium. Dessa rekommendationer används för beräkning av portionsstorlek och portionspris.

Från debiteringsunderlaget avräknas erhållna statsbidrag och övriga externa intäkter.

Beräkning av fast portionspris

Det fasta portionspriset beräknas utifrån fasta kostnader. Fasta kostnader är kostnader som inte varierar med antalet beställda måltider eller som varierar trappstegsvis vid exempelvis kapacitetsändringar.

Hanteringskostnaden för specerier betraktas som en fast kostnad och debiteras för helåret utifrån antalet platser gånger uppskattad beläggning i särskilt boende enligt grundbeställningen.

Justeringen av kapitaltjänstkostnader under pågående år görs mot måltidsservice budgettram. Till nästkommande år räknas dessa justeringar in i portionspriset medan köpande förvaltningar får motsvarande kompensation till respektive budgettram.

Löneberäkningar baseras på föregående års lönenivåer. Kompensation för löneökningar under pågående år görs mot måltidsservice budgettram. Till nästkommande år räknas löneökningar in i portionspriset medan köpande förvaltningar får motsvarande kompensation till respektive budgettram.

Större uppdragsförändringar som innebär att bemanning i produktionen och servering behöver förändras beaktas i det fasta priset per måltidsportion. Större uppdragsförändringar ska aviseras så att verksamheten kan anpassas men också så att prispåverkan kan beräknas och kommuniceras.

Löpande kostnadsökningar beroende på exempelvis ökning av konsumentprisindex för hyror, transporter och myndighetstillsyn beräknas enligt en tredjedelsprincip. Detta innebär att uppräkningspriset görs av priset med 2/3-delar. Den andel som inte fördelas ut i priset medför ett årligt effektiviseringskrav på måltidsverksamheten.

Beräkning av rörligt portionspris

Det rörliga portionspriset beräknas utifrån rörliga kostnader som uteslutande utgörs av livsmedelskostnader; kostnader för råvaror vid måltidsproduktionen.

Livsmedelskostnaden varierar utifrån portionsstorlekar för barn och elever samt vuxna. Råvaruåtgången per portion baseras på livsmedelskostnaden för att framställa en komplett måltid.

Debitering

Fasta priser debiteras en gång om året utifrån respektive grundbeställning. Periodisering av bokförda intäkter och kostnader samordnas mellan berörda förvaltningar. Kunderna betalar som lägst för antalet beställda portioner enligt grundbeställningen. Vid betydande organisatoriska uppdragsförändringar, tillämpas en tilläggsdebitering efter överenskommelse med berörda förvaltningar.

Rörligt pris debiteras månadsvis utifrån faktiskt levererade antal portioner.

Löpande beställningar och avbeställningar under innevarande år

Rutiner ska finnas för tillkommande beställning och avbeställning av portioner under innevarande år. Skyldighet och möjlighet ska finnas att med rimlig framförhållning göra korrigeringar i beställningen.

Kunskap om lämplig nivå på antalet beställda portioner vid olika tidpunkter ska utvecklas i samarbete mellan måltidsservice och kunderna med syfte att tillräckligt med mat lagas samtidigt som svinnet begränsas till ett minimum.

Resultat och uppföljning

Löpande bokföring av kostnader och intäkter ska ske på ett sätt som möjliggör en enkel och kontinuerlig uppföljning. Utveckling av ekonomin och dess hantering ska löpande diskuteras mellan måltidsservice och berörda förvaltningarna. Periodicitet för uppföljning och avstämning samordnas av parterna.

Grundregeln är att över- och underskott stannar i servicenämndens resultatfond.

Övriga förutsättningar

Årligt anslag för prisökningar samt närproducerad, svensk och ekologisk mat

Budgetkompensation för livsmedelsökningar samt anslag för att öka andelen av närproducerade, svenska och ekologiska livsmedel i måltidsservice utgår till måltidsköpande förvaltningar. Måltidsservice debiterar anslaget årligen i sin helhet i det fasta portionspriset. Det innebär att anslagna medel inte ingår i underlaget för beräkning av rörligt portionspris.

Måltidsservice använder i första hand medel för att kompensera prisökningar (enligt SPI index). Resterande medel används för att öka andelen av närproducerade, svenska och ekologiska livsmedel i måltidsproduktionen. Genom att måltidsservice disponerar anslaget i sin helhet uppnås en tydligare styrning då kompensationen genom det rörliga portionspriset annars hade blivit volymrelaterad. Det ger också en större flexibilitet för måltidsservice att optimera satsningar och strategier.

Extern försäljning av portioner

Måltidsservice ansvarar för försäljning till externa kunder, exklusive intraprenaders externa gäster. Prissättning sker efter beslut av kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige kan delegera beslut om prissättning enligt gällande ramverk för hantering av taxor. Vid extern försäljning tillkommer lagstadgad mervärdesskatt. Avvägning mot gällande marknadspriser ska ske.

Priset för pedagogiska eller eventuellt andra subventionerade måltider beslutas och bekostas av respektive verksamhet/ förvaltning. Måltidsservice debiterar normalpris för måltiden till berörd förvaltning.

Hyror

Hyreskontrakt för så väl externt som internt förhyrda lokaler upprättas mellan tekniska förvaltningen och måltidsservice för de lokaler (kök/matsal) som måltidsservice använder i sin verksamhet.

Alla kostnader som avser den yta som används av måltidsservice ska belasta denna, exempelvis sopor, vatten och el. En mätning av förbrukningen ska eftersträvas. Där den exakta förbrukningen inte går att mäta tillämpas en schablonmässig fördelning.

Driftsavräkning (mediaavräkning) vid årets slut ska endast ske för de internt förhyrda lokalerna där måltidsservice är ensam hyresgäst.

Investeringar och kapitaltjänstkostnader

Investeringar i fastigheter och kapitaltjänstkostnader för dessa ska finnas hos tekniska förvaltningen och belasta hyran. Vid större ny-/ombyggnationer bör hyreskompensation ges till berörda förvaltningar. Frågan hanteras av budgetberedningen eller kommunstyrelsen.

I samband med renovering eller ombyggnation ska tillfälliga kostnader som uppkommer, exempelvis transporter och hyror för evakueringslokaler tas med i projektbladen för respektive investeringsprojekt. Detta då dessa kostnader inte bör belasta måltidspriset eller investeringsprojektet. Extra anslag begärs och hanteras av budgetberedningen eller kommunstyrelsen.

Investeringar i köksutrustning och dess kapitaltjänstkostnader ska påverka det fasta portionspriset, Motsvarande ramjustering av köpande förvaltningars budgetramar ska ske.

Inköp under 0,5 prisbasbelopp betraktas inte som investering utan som driftkostnad och ska därmed ingå i det fasta portionspriset.

Alla investeringar över 0,5 prisbasbelopp utgörs av inventarier och belastar investeringsbudgeten hos serviceförvaltningen.

Inventarier och dess kapitaltjänstkostnader för intraprenadernas köksverksamhet ligger kvar hos intraprenaderna.

Lokalvård

För de ytor som hyrs av måltidsservice ligger kostnaden för lokalvård på denna och läggs på det fasta portionspriset. Lokalvård ska så långt det är möjligt köpas från kommunens egen lokalvårdsenhet. Alternativt ingår lokalvård som en av arbetsuppgifterna för måltidspersonal. Måltidsservice ska inte ha egen personal som enbart arbetar med lokalvård.

För den måltidspersonal där lokalvård är en arbetsuppgift ska kostnaderna för denna redovisas separat genom fast fördelning i lönesystemet. Kostnader för utförd lokalvård ska debiteras köpande förvaltning.

Dialog om lokalvårdens genomförande och kvalitet ska vid behov genomföras mellan parterna.

Distribution

Samtliga transporter av råvaror och färdiglagade rätter belastar måltidsservice och ingår därmed i portionspriset. I de fall kunderna beställer extra leveranser betalas detta av kunden och ingår inte i portionspriset.

Kvalitet

Måltidsverksamheten ansvarar, i dialog med kunden, för kvalitén. På sikt ska kunden kunna påverka denna mer = annat pris. Mat- och måltidspolicyn ska vara styrande.

Dokumentansvariga

Förvaltningschef, serviceförvaltningen

Uppföljning

Löpande bokföring av kostnader och intäkter ska ske på ett sätt som möjliggör en enkel och kontinuerlig uppföljning. Utveckling av ekonomin och dess hantering ska löpande diskuteras mellan måltidsverksamheten och kunderna (förvaltningarna). Planen följs upp årligen av förvaltningschefen på serviceförvaltningen inom ramen för intern kontroll.

Revidering

Revidering görs vid behov av ändringar. Senaste revideringen är gjord 2021-11-25